

NYELJÜNK HELYESEN!

Tények és segítségnyújtási lehetőségek

KONFERENCIA

Szegedi Tudományegyetem Juhász Gyula Pedagógusképző Kar
Gyógypedagógus-képző Intézet

Szeged, 2023. 03. 06.

NYELJÜNK HELYESEN!
Tények és segítségnyújtási lehetőségek
KONFERENCIA

Szegedi Tudományegyetem Juhász Gyula Pedagógusképző Kar
Gyógypedagógus-képző Intézet
Szeged, 2023. 03. 06.

PROGRAM és ABSZTRAKT KÖTET

Szerkesztette:

Kelemen Márta és Tóthné Aszalai Anett

Kiadó:

Szegedi Tudományegyetem Juhász Gyula Pedagógusképző Kar
Gyógypedagógus-képző Intézet, Szeged
2023

ISBN: 978-615-5946-94-3

Tartalomjegyzék

PROGRAM.....	4
KELEMEN MÁRTA: ORÁLIS SZOKÁSOK ÉS KÖVETKEZMÉNYEIK	5
KOCSISNÉ KÁLLÓ VERONIKA: „SZÁJ VELEM” - ISMERT ELEMOK EGYÉNI SZÁJÍZZEL A NYELVLÖKÉSES NYELÉS TERÁPIÁBAN	7
Dr. VARGA EMÍLIA VIRÁG: A FOGSZABÁLYOZÁS ÉS A LOGOPÉDIA ÖSSZEFÜGGÉSE	9
TÓTHNÉ ASZALAI ANETT: A MYOFUNKCIONÁLIS DISZFUNKCIÓ ELMÉLETE ÉS TERÁPIÁJA A LOGOPÉDUSOK KÉPZÉSÉBEN.....	10
HAVADI-NAGY MARIAN: A NYELÉSFUNKCIÓ VIZSGÁLATA PALATOGRÁFIÁVAL – EGY KUTATÁS ÉS EREDMÉNYEI.....	11

A konferencia helyszíne: Szegedi Tudományegyetem Juhász Gyula
Pedagógusképző Kar Gyógypedagógus-képző Intézet

A konferencia időpontja: 2023. 03. 06.

A konferencia szervezője: SZTE JGYPK Gyógypedagógus-képző Intézet

Program

13.00-13.05	Megnyitó	Dr. Döbör András dékán, egyetemi docens Szegedi Tudományegyetem Juhász Gyula Pedagógusképző Kar
Előadások	Előadó	Az előadás címe
13:05-13:20	Kelemen Márta egyetemi tanársegéd	Orális szokások és következményeik
13:25-13:40	Kocsisné Kálló Veronika logopédus	„SZÁJ VELEM” - ismert elemek egyéni szájizzel a nyelvlökéses nyelés terápiában
13:45-14:00	Dr. Varga Emília Virág fogorvos, fogszabályzó szakorvos	A fogszabályozás és a logopédia összefüggése
14:05-14:20	Tóthné Aszalai Anett főiskolai docens	A myofunkcionális diszfunkció elmélete és terápiája a logopédusok képzésében
14:25-14:40	Havadi-Nagy Marian egyetemi tanársegéd	A nyelésfunkció vizsgálata palatográfiával – egy kutatás és eredményei
14:45-14:50	Zárszó	

ORÁLIS SZOKÁSOK ÉS KÖVETKEZMÉNYEIK

KELEMEN MÁRTA

Szegedi Tudományegyetem Juhász Gyula Pedagógusképző Kar Gyógypedagógus-képző Intézet,
Szeged

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem Kaposvári Campus Művészeti Intézet,
Kaposvár, Magyarország
marta.kelemen@gmail.com

A gyermekkorban előforduló orális szokások nemzetközi gyakorisági adatai messzemenően elgondolkoztatóak: 3-5 éves korosztályban Indiában 36% (*Dhull, Dutta és Verma, 2018*), Nigériában 13.14% (*Onyeaso, 2001*); ugyanez a szám az iskoláskorúak körében Indiában 29,7% (*Shetty és Munshi, 1998*), Albániában 85.0% (*Laganà és mtsai, 2013*). Számos tanulmány bizonyítja az orális szokások nagy szerepét harapási rendellenességek kialakulásában (*Aznar és mtsai, 2006; Cozza és mtsai, 2007; Kats, Rosenblatt és Gondim 2004; Laganà és mtsai, 2011; Leite-Cavalcanti, Medeiros-Bezerra és Moura, 2007; Luz, Garib és Alouca, 2006; Mistry és mtsai, 2010; Yemitan és mtsai, 2010; Warren és mtsai, 2001*). A fenti adatok fényében érthető, hogy az orális szokások kialakulásának, az egyedfejlődés korai és későbbi szakaszaiban történő rögzülésének miért olyan nagy a jelentősége, különösen, ha tekintetbe vesszük, hogy az említett orthodontiai jelenségek felelősek lehetnek az életkor előrehaladtával számos logopédiai, temporomandibuláris, illetve foniátriai kórkép kialakulásáért is (*Vassné Kovács, Rehák és Vizkelety*).

A hazai pedagógiai és egészségügyi ellátórendszer nem kezeli kiemelt helyen az orális szokások káros hatásainak megelőzését, pedig különösen a védőnők, kisgyermeknevelők, óvopedagógusok, logopédusok és tanítók körében elemi jelentőségű volna, hogy felvilágosító információkkal szolgálhassanak a szülők számára a későbbi harapási és fogsorzáródási problémák megelőzése érdekében. Az e szakemberek és a szülők számára íródott kiadványok száma elenyészően csekély; még a logopédusok képzésében is csak igen kevés magyar nyelvű szakirodalom áll rendelkezésre a téma vonatkozásában.

Az orális szokások részei a normális fejlődésnek, ám ezek a szokások káros kiegyensúlyozatlanságot okozhatnak: hatnak az izomtónusra, a nyelvpozícióra, az éretlen, rendkívül képlékeny alveoláris ívekre, a fogak lehetséges hely- és helyzetváltozásaira és az okklúzióra. A nemzetközi szakirodalom szerint az ujjszopás, a cumihasználat, a szájlégzés, az ajak-/ínytépkedés és harapdálás, a körömrágás, a nyelvlökéses nyelés, a bruxizmus és egyéb önkárosító magatartásformák sorolhatók a gyermekeknél megfigyelhető gyakori orális

szokások közé (Marwah, 2019). Közülük több, a myofunctionalis dysfunctio miatt, egymással is ok-okozati összefüggésben áll. A magyar szakirodalom a ligvalis orofacialis myofunctionalis dysfunctio (nyelvlökéses nyelés) jelenségkörét elkülöníti a többi orális parafunkciótól – teljes joggal. Az oropharyngealis anatómiai viszonyok változásai, az orális funkciók érése, a táplálási, táplálkozási szokások, a cumihasználat továbbá a gyermek lelki folyamatai mind hatással lehetnek az orális szokások kialakulására.

A koragyermekkorai oropharyngealis morfológia és funkció, a szokás fogalma, az orális szokás mibenléte, a szokások rögzülésének mechanizmusa, továbbá az egyes orális szokások előfordulási formái és következményeik jelentik azt az ismeretanyagot, amivel pedagógiai ismereteinket feltétlenül ajánlott kibővítenünk.

Kulcsszavak: logopédia, orális szokás, myofunctionalis dysfunctio, nyelvlökéses nyelés, szájlégzés

„SZÁJ VELEM” - ISMERT ELEMELK EGYÉNI SZÁJÍZZEL A NYELVLÖKÉSES NYELÉS TERÁPIÁBAN

KOCSISNÉ KÁLLÓ VERONIKA

Odú Központ Pedagógiai Szakszolgálati Intézmény,
Szeged
kallo.veronika75@gmail.com

Minden emberi kapcsolat és minden ember-ember közötti kommunikáció jellemzője a fizikai közelség megléte, vagy hiánya. A pedagógiában a leginkább kézenfekvő formája az oktatási-nevelés helyzet és hatás megvalósulásának egy olyan tér, ahol a pedagógusok és klienseik, tanítványaik, diákjaik hallótávolságon belül, és elérhető, lejárható közelségben vannak. A gyógypedagógiai eljárások és folyamatok, leginkább a kétszemélyes terápiás helyzetek természetes összetevője az érintés, a különböző minőségű érintések alkalmazása. Tudásunk, szándékaink és tervezett beavatkozásaink viszonylatában ezek a bizonyos érintés-minőségek pozitív előjelűek: kedvezőnek, fejlesztő hatásúnak szánjuk, tervezzük és reméljük ezeket. Az érzékelés, észlelés, ingerfelvétel eszköze a test, a teljes test használata, annak teljes felületével. „A felnőtteknél felülete 17-20 000 négyzetcentiméter, amelynek minden egyes négyzetcentiméterén 6 millió sejt, 5 ezer érzékelő testecske, 200 fájdalomreceptor, 95 nyomáspont, 12 hidegérzékelő pont, 100 verejték és 20-40 faggyúmirigy található” (<http://tgy-magazin.hu/betegsegek-a-tol-z-ig/legnagyobb-erzekszervunk-a-bor-test-es-lelek-kolcsonhatasa>). Az érintés gyógyító hatását számos eljárás alkalmazza különböző terápiás folyamatokban, a medicinális- és humántudományok segítő területein. Ilyen például a hatonómia, haptoterápia, valamint sokféle manuálterápiás, lágyérintéses technika a lélek vagy test gyógyítását célzó eljárások területén. Az úgynevezett kranioszakrális kezelési mód arra alapoz, hogy az emberi testnek van egy folyamatos, dinamikus, ritmusos táguló és visszatérő, nyíló és csukódó „rejtett” mozgásciklusa. Ez jellemez minden sejtet, szervet, izmot, csontot is. A kranioszakrális manulterápiás kezelésben a kezelő és a kezelt teste érintkezik, és az okos és érző érintés által teret enged a páciens olyan figyelmének, amellyel ő kapcsolatba tud lépni a saját testével és annak legtermészetesebb, legeredetibb, legegészségesebb állapotával. Ilyen kezeléssel kiegészítve bármilyen fejfel, arccal, beszédszervekkel kapcsolatos munka – így kitüntetetten egy logopédus munkája – hatékonyan ki tud teljesedni az optimális izomműködések, a működések harmóniája megteremtésében, mindezt úgy, hogy a közös célokat (például az atipikus nyelvés felszámolását) hamarabb, fókuszáltabban és kellemesebben érthessük el.

Kulcsszavak: *logopédia, nyelvlökéses nyelés, myofunctionalis terápia, myofunctionalis dysfunctio, manuálterápia*

A FOGSZABÁLYOZÁS ÉS A LOGOPÉDIA ÖSSZEFÜGGÉSE

Dr. VARGA EMÍLIA VIRÁG

fogorvos, fogsabályzó szakorvos, jogi szakokleveles fogorvos
Szegeai Tudományegyetem Juhász Gyula Pedagógusképző Kar Gyógypedagógus-képző Intézet,
Szegeai
TiszaVirág-Dent fogorvosi rendelő
vargaviragdmd@gmail.com

A fogsabályozás mellett elengedhetetlen a logopédus, illetve a myofunctionális terapeuta szerepe. Előadásom célja bemutatni e terület összefüggéseit.

Kitérek az orrlégzés, a megfelelő nyelés az arcizmok és rázóizmok kiegyensúlyozott működésére és a helyes testtartás fontosságára is.

Napjainkban a nyelvlökéses nyelés terápiája az, ami a leggyakoribb összedolgozást igényli a myofunkcionális terapeuta és a fogsabályzó szakorvos között, mely elengedhetetlen egy sikeres fogsabályzó kezeléshez. Gyermekeknél és felnőtteknél egyaránt tökéletes eredményt lehet elérni.

Az előadás végén egy pár esetbemutatással szeretném szemléletesebbé tenni a kölcsönös együttműködés eredményét.

Kulcsszavak: logopédia, fogsabályozás, myofunctionalis dysfunctio, orrlégzés

A MYOFUNKCIONÁLIS DISZFUNKCIÓ ELMÉLETE ÉS TERÁPIÁJA A LOGOPÉDUSOK KÉPZÉSÉBEN

TÓTHNÉ ASZALAI ANETT

Szegedi Tudományegyetem Juhász Gyula Pedagógusképző Kar Gyógypedagógus-képző Intézet,
Szeged

tothne.aszalai.anett@szte.hu

A Szegedi Tudományegyetem Juhász Gyula Pedagógusképző Kar Gyógypedagógus-képző Intézetében 2011 óta folyik kétszakos szerkezetben logopédusok képzése. Olyan szakemberek képzése a célunk, akik sokoldalú, korszerű és folyamatosan tovább építhető elméleti és gyakorlati tudás birtokában kezdik meg munkájukat. A végzett logopédusok legnagyobb arányban a köznevelés, valamint az egészségügy területén dolgoznak; feladataik között szerepel a beszéd- és a nyelvi zavarok megelőzése, diagnosztikája, terápiája.

A képzési tartalom a képzési és kimenetei követelmények mentén szabályozott (18/2016. /VIII.5./ EMMI rendelet). Ugyanakkor szegedi gyógypedagógus-képzés folyamatos fejlesztéssel kíván reflektálni az ellátórendszer változásaira, a kliensi igényekre, beépítve az új tudományos eredményeket is.

A myofunkcionális zavarok diagnosztikája, terápiája iránt egyre nagyobb az igény a logopédiai gyakorlatban. A téma korszerű ismereteinek megjelenése a képzésben a minőségi ellátás kulcsa.

Az előadás első része röviden bemutatja a szegedi képzés felépítését, majd a második részben a myofunkcionális diszfunkció elméleti és gyakorlati ismereteinek megjelenését tekintjük át.

Összegezve, az atipikus nyelés téma ismeretei több kurzus anyagában is megjelennek. A bevezető ismeretek az alapozó tárgyakban (pl. Bevezetés a logopédiába, A logopédia medicinális alapjai, Logopédiai diagnosztika), míg a komplex ismeretek a Beszédmotoros zavarok és terápiájuk című kurzus keretében jelennek meg. A képzés elméleti ismereteit a partnerintézményekben töltött szakmai gyakorlat mélyíti tovább.

Kulcsszavak: logopédia, logopédusok képzése, képzési és kimeneti követelmények

A NYELÉSFUNKCIÓ VIZSGÁLATA PALATOGRÁFIÁVAL – EGY KUTATÁS ÉS EREDMÉNYEI

HAVADI-NAGY MARIAN

Szegedi Tudományegyetem Juhász Gyula Pedagógusképző Kar Gyógypedagógus-képző Intézet,
Szeged

havadi.nagy.marian@gmail.com

A kutatás a lingvális orofaciális miofunkcionális diszfunkció (nyelvlökéses nyelés) során megjelenő, a normatívától eltérő nyelvműködést vizsgálja palatográfiás kísérlettel a nyelés orális transzportfázisában. A kutatás során megfigyeltem az egyes szupraglottikus beszédszerveken (kiemelten: fogazaton, fogmedren, szájpadon) megjelenő festékes lenyomatot palatográfiás vizsgálattal, majd ebből a nyelvműködés irányára következtettem. Auditív-vizuális módszerrel elemeztem az alveoláris [t], [d], [n], [l], [r], [s], [z], [ts], a posztalveoláris [ʃ], [ʒ], [ʒ], illetve a palatális [ç], [j] [ɲ] mássalhangzókat, valamint palatográfiával az alveoláris felpattanó zárhang [t], az alveoláris frikatíva [s] és a posztalveoláris frikatíva [ʃ] mássalhangzókat. A beszédhangejtés vizsgálata során a nyelési diszfunkció beszédhangejtésre gyakorolt hatására fókuszáltam. A kutatási kérdésem az volt, hogy milyen érintkezési lenyomat regisztrálható lingvális orofaciális miofunkcionális diszfunkció esetén a nyelvműködés során, valamint milyen kapcsolódó beszédhangejtési mintázat jön létre. Hipotézisem, hogy atipikus nyelés esetén a fogsor belső, lingvális részén jelenik meg lenyomat a palatográfiás vizsgálat során. Feltételeztem továbbá, hogy az atipikus nyelés a normatívnak feltételezett ejtésről eltérő ejtést hoz létre a beszédhangoknál.

Az eredmények szerint az atipikus nyelés nemcsak dentális, hanem palatális érintkezési lenyomatot is eredményezett, jellemzően a felső fogsor belső-elülső részén jött létre festékes lenyomat, vagyis a nyelv a felső fogsor lingvális felszínéhez nyomódott. Eközben kevésbé intenzív festékes lenyomat a palatum egyes részein (főként oldalirányban, kevésbé középen) is megfigyelhető volt. Tipikus nyelés esetén jellemzőnek bizonyult a nyelvnek a palatum területén létrehozott egyértelmű, intenzívebb festékes lenyomata. Egy esetben festékes dentális és szájpadi lenyomatot is megállapítható volt.

A beszédhanghibák terén változatos tüneti kép jelent meg, de a nyelés mintázata összefüggést mutatott a beszédhang ejtésének zavarával, hiszen a fognyomással létrehozott nyelés nagy számban járt együtt fognyomásos beszédhangejtéssel. Atipikus nyelőknél a beszédhangok ejtésében laterális, addentális, interdentális és koronális ejtés jelent meg az auditív-vizuális vizsgálat során.

A logatomokkal végzett beszédhangejtés auditív-vizuális vizsgálata lényegesen több beszédhanghibát jelzett atipikus nyelők esetében, amely alátámasztja, hogy a nyelv szabályostól eltérő irányú mozgása a szájterén belül hatást gyakorol a beszédhangok artikulációs szakaszban zajló képzésére is. A beszédhanghibák tehát részben atipikus nyelés etiológiával, részben más etiológiával is jelen lehetnek.

Kulcsszavak: *logopédia, lingvális orofaciális miofunkcionális diszfunkció, nyelvlökéses nyelés, palatográfia*